

Sted, altsaa havde talt itide og senere fundet sig i at tie stille. Forresten tror jeg, at Mødet har gjort den modsatte Virkning af den, som de, der ville have Lovforslaget fremmet, ønske. Jeg har en Bemærkning at gjøre til, hvad det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Lund) sagde igaar. Han fortalte nemlig igaar med stor Begeistring, at Skoleloven af 1814 havde sin store Del i, at ærede Medlemmer kunde optræde her i denne Sal med saa stor Dygtighed, som de kunne. Ja, det er nu blevet en stadig Skik saadan at synge en Lovsang for Skoleloven af 1814, og det er jo meget smigrende for os, som ikke have gaaet i anden Skole end den efter Skoleloven af 1814. Naar det ærede Medlem fra Kjersteminde (N. Andersen) sagde, at jeg havde lært mit Tydst i Friiskolen, saa tog han feil, thi det er ikke i Friiskolen, men i Statskolen, at jeg har lært mit Tydst. Jeg skal minde det ærede Medlem om en Udtalelse fra en Mand, som for det ærede Medlem er en særlig Autoritet, en Mand, som uberrøden bliver nævnt her i Salen, og som fra alle Sider bliver nævnt med Agtelse paa Grund af hans Dygtighed, nemlig Biskop Monrad. Denne Mand har engang ved at omtale Skolesagen sagt, at det maatte indrømmes, at Interessens blandt Befolkningen for Skolen var større før 1814 end nu. Dersom det nu virkeligt er Tilfældet, hvad denne Fædtersmand har sagt, nemlig at Interessens for Skolen blandt Befolkningen var større før 1814, end den har været siden 1814, saa siger jeg, at saa er det jo et Uheld, at vi have faaet denne Tvangsbestemmelse, thi den bevirker jo naturligvis, at Befolkningen intet Ansvar føler, men blot siger: Det lade vi Staten om. Jeg siger, at det desværre — og desværre med Streg under — nu er saaledes, at Befolkningen anser Skolen for at være et nødvendigt Onde (Modsigelse). Jeg har selv gjort den Erfaring, at før 1814 var Dplysningen bedre, end de Herrer tro, og det er ogsaa fra andre Sider under denne Sags Behandling her blevet paastaet, at Dplysningen paa en stor Mængde Steder i Landet var bedre før 1814, end den har været efter Skoleloven af 1814. De Herrer kunne ikke tænke sig, hvilken Indflydelse det har, naar Folk selv have Ansvaret for det Kjøreste, de eie. De Herrer kunne ikke tænke sig, hvilken Indflydelse det har, naar en Mand veed dette: Spørger du ikke selv for, at dit Barn faar Kundskab, saa bliver der ikke Noget af det. Det, som man har glemt ved den nuværende Ordning, er netop den Grundtænk, at, naar Ansvaret ikke kommer til at ligge hos Forældrene, saa bliver deres Vigegyldighed større, og naar de Herrer sige, at det er Skoleloven af 1814, som har gjort alle disse forfærdelige Ting, saa er det min simple Skyldighed at sige: Nei! Der er kommet en anden Ting til, som har været med til at gjøre, at det nu ser bedre ud end i Fortiden, og det er

Folkeshjstolerne. Skjøndt den Skole, hvori jeg gif, hverken var bedre eller slettere end de fleste andre saadanne Skoler, saa var Tilstanden der dog en saadan, at jeg, da jeg gif ud af Skolen, sagde til mig selv: Det er godt, du slipper; du skal hytte dig for at give dig af med det Læseri mere, thi det er noget forfærdeligt Noget. Jeg kan gjerne sige, at Gnisten var nærved at slukkes ud, thi om Kjærlighed til Fædrelandet og om vore Fortidsminder lærte vi ikke det Allermindste, medens man, naar man nu kommer ind paa en Højskole og hører det varme og levende Ord, saaer Interesse og Hjertelag for disse store Ting. Men, naar vi nu komme ind i denne Sal, og der her tales om, at det er Skoleloven af 1814, som er Skyld i, at det er gaaet saa godt i Danmark, som det er, hvorledes kunne vi saa Andet end at staa op og vidne og bejænde, at det Sted, hvor vi have faaet vore største og bedste Indtryk, er paa Højskolen? Det forekommer mig, at det vilde være daarligt af os, om vi ikke vilde give Højskolen dette Vidnesbyrd her; det er kun vor simple Skyldighed. Jeg skal ikke give mig af med at omtale det, som det ærede Medlem kritiserede overfor det ærede Medlem fra Mors (Chr. Ravn) med Hensyn til en Korporation derovre. Jeg skal ikke give noget Vidnesbyrd for noget Laug eller nogen Korporation. Jeg taler kun for mig selv; jeg staaer her kun som Medlemmet for Ribe Amts 3die Valgkreds og taler ikke paa noget Laugs Vegne, men jeg vil dog for mit personlige Vedkommende sige, at det er ikke Skoleanordningen af 1814, som vi alene kunne takke for den gode Tilstand, som muligens nu er i vort Fædreland, og jeg tror ogsaa, at det ærede Medlem har Urret, naar han tror, at det kan lignedes ved en Hund, som stadig staaer og gjør ned i et Rottehul, hvori der ingen Rotte er. At dette er Tilfældet efter det ærede Medlems Erfaring, er jeg vis paa, thi jeg tvivler ikke om det ærede Medlems Sandhedskjærlighed; men at Namseriet i Statskolen nu skalde være uddød saaledes, at det skalde kunne lignedes ved en Hund, som staaer og gjør ned i et Rottehul, hvori der for et Aar siden var en Rotte, det tror jeg ikke er Tilfældet (Afbrydelse af Berg). Jeg er ikke enig med det ærede Medlem, som afbrød mig, naar han ikke tror, at det er Friiskolen, som har bragt en livligere Tilstand tilveie i vort Fædreland (Afbrydelse). Jeg vil spørge: Var det ikke Kold, som begyndte med Friiskolen? Og er det ikke siden den Tid, at man har havt en livligere Maade at undervise paa i Almueskolen? (Afbrydelse). Det ærede Medlem siger, at han har set det paa mange Steder, men jeg har ikke faaet dette Indtryk. (En Stemme: Ludvig Christian Müller!). Ja, Ludvig Christian Müller har vistnok ved sit Seminarium udøvet en Indflydelse, som har været velsignelsesrig for Almueskolevæsenet omkring i Landet, og der er